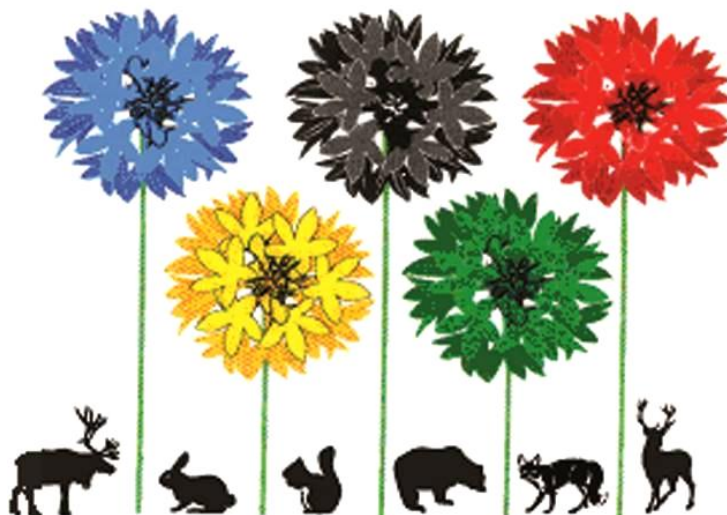

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Шацький національний природний парк
Управління екології та природних ресурсів Волинської обласної
державної адміністрації

ШАЦЬКЕ ПООЗЕР'Я В КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ

*Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 70-річчю від дня народження
професора Петліна В. М.
1–3 жовтня 2021 р.*

УДК 556.55(477.82):551.58(08)

Ш 32

Рекомендовано до друку Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки

(протокол № 10 від 30 вересня 2021 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Цьось А. В. – ректор Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор наук з фізичного виховання, професор

Христецька М. В. – директор Шацького національного природного парку

Фесюк В. О. – професор, завідувач кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. геогр. н. (заступник голови оргкомітету)

Сухомлін К. Б. – професор, завідувач кафедри зоології Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. біол. н. (заступник голови оргкомітету)

Матейчик В. І. – заступник директора з наукової роботи Шацького національного природного парку

Барський Ю. М. – декан географічного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. екон. н., професор

Ільїн Л. В. – професор, завідувач кафедри туризму та готельного господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки, д. геогр. н.

Зінченко М. О. – завідувач кафедри ботаніки та методики викладання природничих наук Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. біол. н., доцент

Мельничук М. М. – доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. геогр. н.;

Журавльов О. А. – декан факультету біології та лісового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. біол. н., доцент;

Білецький Ю. В. – доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки, к. біол. н. (секретар, секція «Географічні науки»);

Зінченко М. О. – доцент, завідувач кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук Волинського національного університету імені Лесі Українки (секретар, секція «Біологічні науки»).

Ш32 Шацьке поозер'я в контексті змін клімату: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора Петліна В. М. (1–3 жовтня 2021 р.) / за заг. ред. В. О. Фесюка. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. – 208 с.

ISBN 978-617-7977-61-1

Збірник висвітлює питання, які стосуються природи Шацького поозер'я та прилеглих територій. Окремі статті присвячені географії, екології, рослинному й тваринному світу. Для викладачів вищих навчальних закладів, науковців та фахівців, а також аспірантів, студентів, учителів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей. Текст подано в авторській редакції.

ISBN 978-617-7977-61-1

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2021

ЗМІСТ
РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ
СТАТТІ

Бєлова Н. В.	
Екологічна рівновага агроландшафтів Передкарпаття.....	7
Єрко І. В., Мельник Н. В., Качаровський Р. Є., Мельник О. В.	
Сошичненська ОТГ Волинської області: природний рекреаційний потенціал в умовах децентралізаційних процесів.....	11
Карпюк З. К., Фесюк В. О., Антипюк О. В., Качаровський Р. Є.	
Охорона болотних екосистем у мережі природно-заповідного фонду Волинської області.....	15
Клок С. В., Корнус А. О.	
Окремі кліматичні характеристики території Шацьких озер: сьогодення, тренди та перспективи.....	22
Литвиненко А. А.	
Розвиток права навколишнього середовища на прикладі права Англії.....	32
Мельничук М. М., Мельник О. В., Ковальчук С. І.	
Прикладні аспекти забезпечення вуглецевої нейтральності локального рівня на прикладі деяких територіальних громад.....	34
Павловська Т. С., Бенедюк В. В., Рудик О. В.	
Використання краєзнавчих кросвордів при вивченні географії.....	43
Павловська Т. С., Мельничук М. А., Рудик О. В., Білецький Ю. В.	
Багаторічна (1970–2020 рр.) динаміка мінімального стоку річки Стохід (гідропости «Любешів» і «Малинівка»).....	48
Полянський С. В., Чижевська Л. Т., Полянська Т. О., Капуза В. В.	
Сучасний стан та напрямки раціонального використання пірогенно деградованих ґрунтів Волинської області.....	53
Приходько М. М., Приходько Н. Ф.	
Збалансоване землекористування в регіоні Українських Карпат та прилеглих територій в умовах зміни клімату.....	61
Ситник О. І., Кравцова І. В.	
Глобальні зміни клімату – сучасні виклики для територіальних громад.....	65
Федонюк В. В., Федонюк М. А., Христецька М. В., Бондарчук С. П.	
Вплив регіональних кліматичних змін на динаміку рівня озера Світязь.....	77
Фесюк В. О., Карпюк З. К., Мороз І. А.	
Перспективи розвитку природно-заповідної і екологічної мереж Волинської області.....	86
Фесюк В. О., Матичук С. С.	
Ефективність та проблеми використання меліоративних систем в Рівненській ОТГ Волинської області.....	93
Царик Л. П., Царик П. Л., Кузик І. Р.	
Ретроспективний аналіз зміни основних кліматичних параметрів у Тернопільській області.....	99
Чехній В. М.	
Ландшафтно-екологічні особливості розвитку процесів всихання у хвойних лісах України.....	105
Чижевська Л. Т., Полянський С. В., Качаровський Р. Є.	
Вплив реакції ґрунтового розчину на екологічну стійкість природних систем Волинської області.....	109

РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

ТЕЗИ

Барський Ю. М., Єрко А., Єрко І.

Просторова динаміка туристичних потоків Волинської області..... 114

Божук Т.

Шацьке поозер'я: зміни ландшафтів не лише під впливом клімату..... 116

Буряк-Габрись І. О.

Зональність містечкових ландшафтів..... 117

Вальчук-Оркуша О., Воловик В.

Поліський тип дорожніх ландшафтів у межах Поділля..... 118

Воровка В.

Зміни клімату на Мелітопольщині та їх екологічні наслідки..... 120

Гродзинський М. Д.

Поняття нуль-моменту ландшафту та їх типологія..... 122

Денисик Б. Г.

Рекреаційна мікроосередкова мозаїчність поліських ландшафтів..... 124

Денисик Г. І., Чиж О. П.

Поліські тріади..... 125

Ільїн Л. В.

Техногенні трансформаційні процеси у озерах Полісся: результати й перспективи дослідження..... 128

Ільїна О. В.

Пелоїди озер як лікувально-оздоровчий ресурс проєктованого курорту «Шацьк»..... 130

Калько А. Д., Мельничук М. М., Дзямко О. М., Токарчук І. В., Ахмедов Б.М.

До порівняльного аналізу показників трансформації водних та земельних ресурсів під впливом осушувальної меліорації..... 132

Кілінська К. Й., Заячук М. Д., Брик С. Д., Атаманюк Я. Д.

Кургани та давні поселення – культурно-заповідні ландшафти (на прикладі території Чернівецької області)..... 133

Круглов І., Часковський О., Діхте А., Мак К., Ібіш П.

Карта фактичних екотопів Шацького національного природного парку..... 134

Мисковець І. Я.

Конструктивно-географічні особливості розкриття складових дощового стоку..... 135

Михальчук В. М., Шкіринець В. М., Калько Л. С.

Формування природоохоронної компетентності у майбутніх учителів з використанням навчально-польової практики..... 137

Міщенко О. В.

Трансдисциплінарний підхід у вивченні сакральних ландшафтів..... 138

Мольчак Я. О.

Особливості системи водовідведення міста Луцька та його вплив на довкілля..... 139

Назарук М.

Сталий розвиток – реальність чи добрі наміри?..... 141

Некос А. Н., Іванніков М. М.

Створення сучасного екологічного контенту веб-просвітницької діяльності..... 142

Некос А. Н., Сапун А., Гладир В.

Соціальні аспекти стану візуального урбосередовища..... 143

Олещенко В. І.

Роль інституцій громадянського суспільства у розв'язанні проблем, спричинених глобальними змінами довкілля..... 145

Петлін В. М.

Стан і перспективи розвитку вчення про природні територіальні системи 146

Позняк С. П.

Унікальні ґрунти Шацького поозер'я..... 147

Пугач С. О., Мезенцев К. В.	
Оцінка рівня розвитку транспортних мереж Західної України.....	148
Стельмах В. Ю., Барський Ю. М.	
Роль гідрохімічної характеристики якості води в польових умовах при підготовці студентів-гідрологів.....	150
Тарасюк Н. А.	
Особливості клімату ШНПП та сучасні методи дослідження.....	152
Удовиченко В. В.	
Теоретико-методологічні аспекти збереження біологічного різноманіття інструментами ландшафтного планування.....	154
Черчик Л. М.	
Підходи до формування систем сталого управління лісами.....	156
Шищенко П. Г.	
Едукаційні аспекти компетентнісного спрямування змісту географічної освіти.....	157
Шуйський Ю. Д.	
Сучасний стан абразійних форм рельєфу в північно-західній частині Чорного моря..	159
Яворська В., Кілінська К.	
Сучасні глобальні та регіональні зміни клімату (на прикладі Карпато-Подільського регіону України).....	160

РОЗДІЛ II. БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

СТАТТІ

Андріанова Т. В.	
Нові відомості про фітопатогенні гриби Рівненського природного заповідника.....	163
Башта А.-Т. В.	
Динаміка ареалів та зміни міграційних алгоритмів деяких видів рукокрилих в Україні.....	168
Бісько Н. А., Михайлова О. Б., Ломберг М. Л., Митропольська Н. Ю.	
Збереження та підтримка <i>ex situ</i> рідкісних видів макроміцетів у колекції культур шапинкових грибів (IBK).....	174
Бусленко Л. В., Іванців В. В.	
Просторова структура епігейних лямбріцид Волинського Полісся.....	179
Гелюта В. П., Зикова М. О., Придюк М. П., Акулов О. Ю., Шевченко М. В., Андріанова Т. В., Тихоненко Ю. Я.	
Загальна характеристика видового складу грибів та грибоподібних організмів Національного природного парку «Прип'ять-Стохід».....	183

РОЗДІЛ II. БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ТЕЗИ

Андріанова Т. В., Коновальчук В. К.	
Знахідки нових видів грибів, що викликають гнилі журавлини.....	189
Білецький Ю., Білецька М.	
Функціональні компоненти мезофауни ґрунту соснових лісів Шацького національного природного парку.....	190
Вороновська Н.-С., Мамчур З., Паламар Є.	
Поширення карантинних видів біоти на території Радехівської ОТГ.....	192
Голуб С. М., Голуб В. О., Голуб Г. С.	
Продуктивність сортів <i>Triticum aestivum</i> L. за різних строків сівби в сучасних ґрунтово-кліматичних умовах Волинської області.....	193
Кавчук І. М., Різничук Н. І.	
Паркові насадження міста Івано-Франківськ.....	195

Каленіков Б. І.	
Біологічні властивості та господарське значення вівса.....	197
Козловський В. І., Романюк Н. Д.	
Опідзолення ґрунтів в умовах природного заростання сосною лучних угруповань Волинського Полісся.....	198
Кузьмішина І., Сухомлін К., Зінченко М., Волгін С., Зінченко О., Дяків С.	
Біорізноманіття заплави та русла ріки Дністер у селах Липиці та Колодруби Стрийського району Львівської області (Україна).....	198
Мамчур З. І., Драч Ю. А.	
Мохоподібні агроценозів верхів'я річки Західний Буг.....	200
Мамчур З. І., Притула С. В., Мамчур А. П.	
Сфагнові мохи гідрологічної пам'ятки природи загальнодержавного значення «Болото Ширковець».....	201
Химин О. І., Капрусь І. Я.	
Сезонні зміни екологічної структури таксоцену колембол у інвазійному фітоценозі сосни чорної.....	203
Цьось О. О., Музиченко О. С., Боярин М. В.	
Оцінка екологічного стану річки Цир за індексом макрофітів (MIR).....	205

методична підготовка складається з: ознайомлення студентів із метою і завданнями практики, методами і прийомами пошуково-дослідницької роботи; попереднього вивчення програми практики, експедиційного маршруту, а також району проходження практики. Організаційна підготовка передбачає: вирішення низки організаційних питань проведення зі студентами інструктажу з техніки безпеки; розподіл обов'язків поміж студентами на період практики

2. *Основний (експедиційно-польовий) етап практики* охоплює час від моменту виїзду до моменту повернення студентів. Він передбачає збір фактичного матеріалу, вивчення природних об'єктів у вузлових пунктах практики та географічні спостереження упродовж усього її маршруту. На цьому етапі студенти виконують такі основні види робіт: ведуть індивідуальний польовий щоденник спостережень, беруть участь у веденні такого групового щоденника, проводять збір і обробку фактичних матеріалів із теми дослідження.

3. *Підсумковий етап практики* передбачає необхідну обробку зібраних матеріалів і підбиття підсумків.

Отже можемо констатувати, що навчально-польова практика має неоціненне значення у формуванні природоохоронної компетентності тому, що: студенти зміцнюють своє здоров'я; у них розвивається екологічне мислення, формується екологічний світогляд, виховуються екологічні почуття; студенти відвідують історико-культурні пам'ятки України, внаслідок чого виховуються національно свідомими і патріотичними особистостями. Усі набуті під час польової практики навички студентам будуть необхідні у їхній майбутній професійній діяльності.

Література

1. Гончарук В. В. Формування екологічної культури особистості майбутнього вчителя природничих спеціальностей. – Умань : АЛМІ, 2016.

УДК 911.5:2

Міщенко О. В. – к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії, ВНУ імені Лесі Українки

Трансдисциплінарний підхід у вивченні сакральних ландшафтів

Сакральний ландшафт слугує об'єктом наукового пошуку багатьох дисциплін, які належать до різних галузей знань: гуманітарні, соціальні поведінкові, природничі науки, а також архітектура та будівництво, сфера обслуговування. Географи досліджують закономірності формування, структурну організацію сакральних ландшафтів, особливості їх поширення, використання та збереження [2; 8; 9]. Представники культурології вважають, що сакральний ландшафт – це особлива частина культурного ландшафту, сформована духовним людським досвідом [6]. Науковці-філософи обґрунтовують філософсько-теологічну концепцію сакрального ландшафту [11]. Дослідники історії та археології вивчають сакральний ландшафт давнього світу в динаміці, цілісній, контекстуальній та історичній перспективі [7]; архітектори – архітектурно-планувальну організацію сакральних споруд [3]; Антропологи вивчають вплив конфесій на функціонування та розвиток сакральних ландшафтів [10]; релігієзнавці – обґрунтовують вплив міфів та символів у формуванні сакрального ландшафту та створення паломницької мережі [5]. Сакральний ландшафт слугує об'єктом дослідження ландшафтної екології, оскільки природні, культурні та духовні цінності, якими місцеві громади наділяють святі місця є важливим концептуальним складником, який слід враховувати при збереженні ландшафтів [1]. Значення сакральних ландшафтів для розвитку туризму, зокрема і паломницького висвітлено у наукових дослідженнях, які присвячені туризму і рекреації [4].

Аналіз інтерпретацій сакрального ландшафту у розрізі різних дисциплін дозволяє визначити деякий інваріантний складник, тобто сукупність сталих характеристик, які властиві тій чи іншій інтерпретації:

– це частина географічного простору, соціокультурний феномен, який характеризується набором ціннісних характеристик, має чіткі не уявні межі;

- просторова структура, яка має ознаки системності та впорядкованості, містить природні, антропогенні та культурні складники;
- сакральний об'єкт є основним складником та маркером сакрального ландшафту.

Організація наукового пошуку на постнекласичному етапі розвитку науки не може дати релевантної інформації про об'єкт дослідження без залучення методологічних підходів різних дисциплін. Дослідження стану вивченості категорії сакральний ландшафт у науковому полі різних дисциплін засвідчує, що ця територіальна система є трансдисциплінарним об'єктом дослідження, тоді коли предмет дослідження є суто дисциплінарним і стосується інструментарію конкретної науки.

Дослідження складної територіальної системи якою є сакральний ландшафт безумовно потребує відмови від застосування звичних стандартних методів, устояних поглядів, застосування нових дослідницьких технологій, що створюються на стику декількох галузей знань. Використання трансдисциплінарного підходу при вивченні сакральних ландшафтів забезпечує науковий пошук в межах сакрального ландшафтознавства із використанням методологічного та методичного підходів інших дисциплін. Дослідження закономірностей, формулювання концепцій дозволяє виходити за межі географії, використовуючи науковий доробок філософії, соціології, культурології та інших наук, теоретично експлікуючи умови трансдисциплінарності.

Література

1. Bhaskar S. Ecological Analysis of A Sacred Landscape in Garhwal Himalya, India: An interdisciplinary study. Lap Lambert Academic Publishing. – 2011. – 116 p.
2. Воловик В. М. Етнокультурні ландшафти: регіональні структури і природокористування / В. М. Воловик. – Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2013. – 464 с.
3. Голубчак К. Т. Архітектурно-планувальна організація духовно-реколекційних центрів Української Греко-Католицької Церкви : дис. на здобуття наук. ступ. канд. архітектури / К. Т. Голубчак. ІФНТУНГ. – Івано-Франківськ, 2018. – 259 с.
4. Dallari F. European and Global Perspectives on Sacred Landscape / F. Dallari, F. Pistocchi, G. Pungetti. Almatourism Special Issue N. 8, 2018: Journal of Tourism, Culture and Territorial Development. – P. 252–256.
5. Eck D. L. The imagined landscape: Patterns in the construction of Hindu sacred geography / D. L. Eck. Contributions to Indian Sociology. Vol. 32 (2). – 1998. – P. 165–188.
6. Окладникова Е. А. Сакральний ландшафт: теория и эмпирические исследования: монография / Е. А. Окладникова. М.-Берлин : Директ-Медиа, 2014. – 230 с.
7. Chiai G. F., Häussler R. Sacred Landscapes in Antiquity : Creation, Manipulation, Transformation Published by: Oxbow Books Year of Publication: 2020. – 448 p.
8. Mishchenko O. Classification scheme of sacred landscapes / O. Mishchenko. European Journal of Geography 9 (4). – 2018. – 62–74.
9. Mishchenko O. V. Structural organization of sacred landscapes / O. V. Mishchenko // Journal of Geology, Geography and Geoecology. – 28 (3), 2019. – P. 487-494.
10. Соболева О.В. Сакральний ландшафт і конфесійний кордон: прикладі мусульманських святинь Криму // Антропологія простору: збірник наукових праць у 4 т. / [наук. ред. М. Гримич]. – Київ : Дуліби, 2016. – Т. 1 : Культурний ландшафт Києва та околиць. – 2016. – С. 76–95.
11. Фесенко Г. Г. Морфологія міських ландшафтів: культурфілософські інтерпретації: монографія / Г. Г. Фесенко. – Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2018. – 282 с.

УДК 551:577.113: 556.06

Мольчак Я. О. – д. геогр. н., професор кафедри екології та агрономії, Луцький національний технічний університет

Особливості системи водовідведення міста Луцька та його вплив на довкілля

Інтенсивний розвиток промисловості, комунального і сільського господарства призводить до збільшення кількості забруднених різними домішками відпрацьованих стічних вод. Їх скид зумовлює значне забруднення водойм, а, отже, зменшення ресурсів чистої прісної води, погіршення стану навколишнього природного середовища.

ШАЦЬКЕ ПООЗЕР'Я В КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ

*Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 70-річчю від дня народження
професора Петліна В. М.
1–3 жовтня 2021 р.*

Технічний редактор: С. І. Ковальчук

Формат 60×84/8. Ум. друк. арк. 26,0. Зам № 318. Тираж 300.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.

Друк ПП Іванюк В. П.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 65.
Свідоцтво Держкомінформу України
ВЛн № 31 від 04.02.2004 р.